

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie (DK)

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 9. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540297907488/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Cap. I

Det var en kold og temmelig mørk Vinteraften – i October 1728 – at en middelaldrende Mand, navnlig Panthakak, gik med langsomme Skrit, nedhængende Hoved og Armene over Kors op og ned ved Canalen. – Paa Vægteren nær – om hvilken vi maae anmærke, at han just dengang blev plaget af en foruroeligende Drom, formodentlig om Klammerie, Spanske-Kapper, hælode Tyve-koster, Tugt-Huuse eller sligt – paa Vægteren nær, sigte vi, var han, naturligt nok, saa allene og saa uforstyrret her, som han nogentid kunde have været i en af vore Professorers Lectier; eller – det, som næsten løb ud paa det samme – han troede, at være det – Thi om: og en Spillere, som sprang hen til en Jode, eller en Jode, som travede hen til en Hofmand, eller en Hofmand, som ilede hen til en af Stadens Nymphes, eller en Nymphes, som hoppede hen paa en Dantseboed, af og til lob ham paa Armen, saa var han dog i alt for dybe Tanker til at mærke det – Men naar Maanen undertiden brød frem igjennem Skyerne, og med et mat Skin spillede paa Vandet, saa løb han hastig derhen, blev med et staaende stille og betragtede det med den største Opmærksomhed – – saa løb han igjen et par Skrit frem, og saa et Par tilbage, ligesom en der søgte, hvor – – – saa slog han Hænderne sammen over Hovedet, og gjorde en heftig Bevægelse, ligesom en der nu vil – – – og saa vendte han sig om og drog et dybt Suk – – – maaskee fordi det var saa koldt – – – Imidlertid kom Skyen igjen for Maanen, og med den altid en mørk, fortrædelig, venlig, godgjørende Tanke til Herr Panthakaks Sjel. Dem af vore Læsere, som maaskee vil forundre sig over denne Sammensætning af Bi-Ord, maae vi sige, at jo fortrædeligere, jo ærgerligere saadan en Tanke var, med desto større Ret fortjente den Navn af en Velgjerning imod den Panthakakske Familie og imod ham selv. – Den oplivede hans Sjel til Følelser, og vakte den op af den ligegyldige, kolde, uvirksomme Tilstand, som ved slige Leyligheder er saa færlig; den var Moder til en lang Række af andre Tanker, som gjorde, at han paa nogentid glemte sit Forsæt, fordi de gjorde dybe Indtryk paa ham. – Den glædeste Forestilling skulde derimod

kun have gledet bort over en Sjæl, som Herr Panthakaks – ufrugtbar, uvrirksom og ufølt maatte den være om den var muelig. – En lykkelig Nar, en rig Epicuræer, en æred Hykkere, et mægtigt Uhyre, som skulde retskaffen bandes først, hindrede ham meer end engang i at tænke paa det fortvivlede Spring – Dyden med alle sine Yndigheder, alle sine fortryllende Skjønheder vilde have befordret det, da han – – – men det er Tid, at vore Læsere blive noget nærmere bekendte med Herr Panthakak –

Herr Panthakak var mueligt af saa god en Familie, som nogen i Landet. – Han havde unegtelig ligesaamange Forfædre, som den ædeligste i Riget; og maaskee ligesaa velfortjente og ligesaa store Mænd iblant dem – Men om han og havde været af Fyrsteligt Blod, saa var der dog en vis ulykkelig Omstændighed, som gjorde ham det reent unyttigt. – Med et Ord, hans Moder var den eneste, som han vidste at navngive, af alle sine Paarørende. – Da det, som man veed, egentlig er Blækket og ikke Blodet der adler, saa kunde vores Panthakak naturligvis ikke gjøre nogen Fordring paa de Elskværdigheder, de Fuldkommenheder, de Fortjenester, som vi bliver fødte med, naar vi fødes af store Folk; da han ikke engang kunde gotgjøre skriftlig, hvem der med rette burde have baaret Navn af hans Fader – Og hvorledes skriftlig? – Hans Moder selv havde aldrig vildet eller aldrig kundet give ham nogen Oplysning i denne Sag. Alr det, som han ved nogle af hendes Naboersker siden fik opdaget, var – – – – – at hans Moder var – – – en from, andægtig, stræng Kone – – Jomfrue eller Enke, gift eller ugift havde de i lang Tid ikke kundet komme efter – men at hun saae temmelig got ud, saaledes, som Folk seer fleest – at der gik mange Mandspersoner ud og ind hos hende, som alle kaldte hende Søster – at, endskjønt de ikke var de Folk, der bekymrede sig om, hvad andre tog sig for, dette Søsterskab dog i Begyndelsen var faldet dem noget mistænkeligt; men at alle disse Brødre var af et saa alvorligt, saa sygeligt, saa nedslaaet Udseende, at de ikke selv vidste, hvad de skulde sige derom – at endelig Himmelen – eller som Herr Panthakak i sin Misfornøelse pleyede at udtrykke sig – Fanden havde ført en Broder igjennem F*** – Byen, hvor hun dengang opholdt sig – at denne Broder, der ventelig var den yngste af dem alle, var høj, vel ved Magt, af en frisk Farve, og trods sin store Paryk, sine sorte Klæder sine Halv-Ermer og sine dybe Suk, et andet Menneske saa ligt, at han, som han selv tilstod, ofte skammede sig derved – at